

Metoddokumentation

Journalist 2011

Ulrika Andersson

Urval

Undersökningens urval är gjort bland medlemmar i Svenska Journalistförbundet (SJF). SJF är yrkes- och fackförbund för journalister i svenskt eller i Sverige verksamt massmedium. Kravet för att bli medlem i förbundet är att man är anställd eller frilans med i huvudsak journalistiska arbetsuppgifter. Med detta menas självständigt framställande, urval, bedömning eller bearbetning av redaktionellt material för mediers räkning eller andra journalistiska arbetsuppgifter. Dit räknas fotograferande, skrivande och/eller redigerande medarbetare, aspirant och fotoelev, tecknare, korrekturläsare, telefonmottagare, bildredaktör, arkivmedarbetare, researchmedarbetare, layoutmedarbetare och layoutelev, redaktionell arbetsledare, reporter och/eller producent i radio/TV samt fotograf och redigerare vid TV.

Förbundet har ca 17 300 medlemmar (våren 2012). Av dessa arbetar omkring 5 900 inom dagspress, 2 200 inom Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion, 700 inom privata etermedier, 3 700 inom övriga medier som vecko-, fack- och idépress, samt cirka 1 700 som frilansar. Bland förbundets medlemmar återfinns också 2 200 pensionärer och 750 studerandemedlemmar. Tidigare kunde även informatörer bli medlemmar i SJF, men den möjligheten togs bort i början av 1990-talet. De informatörer som var medlemmar före detta beslut har dock kunnat stanna kvar i förbundet.¹

Urvalet till 2011 års journaliststudie består av 2500 individer, som obundet slumpmässigt valts ut ur SJF:s medlemsregister. Urvalet omfattar inte pensionärer eller studerandemedlemmar. Det innebär att omkring var sjätte aktiv medlem i SJF har fått enkäten.

För att garantera respondenternas anonymitet har urvalsdragning, numrering av frågeformulär, utskickning samt avprickning av inkomna separerats från scanningen av de ifyllda enkäterna. På så sätt har möjligheten att knyta ett ifyllt frågeformulär till en specifik individ omöjliggjorts.

Frågeformuläret för Journalist 2011 sändes ut i slutet av september 2011 och följdes av ytterligare tre enkätutskick samt fyra utskick i form av påminnelsekort. Undersökningen avslutades den 10 februari 2012.

¹ Se www.sjf.se samt Svenska Journalistförbundets årsredovisning.

1:a enkätutskicket	24 oktober 2011
1: påminnelsekortet	5 november 2011
2:a enkätutskicket	21 november 2011
2:a påminnelsekortet	28 november 2011
3:e enkätutskicket	12 december 2011
3:e påminnelsekortet	19 december 2011
4:e enkätutskicket	16 januari 2012
4:e påminnelsekortet	23 januari 2012

Liksom i tidigare journalistundersökningar skickades en första påminnelse i form av ett påminnelsekort, som nådde adressaterna ungefär en vecka efter den första försändelsen. För att bibehålla en god svarsfrekvens, skickades den här gången även påminnelsekort ungefär en vecka efter respektive enkätutskick. Det innebär att de respondenter som valde att svara undersökningen strax innan den stängdes i början av februari 2012, hade hunnit få fyra enkätutskick samt fyra påminnelsekort tillsänt sig.

Strax innan andra enkätutskicket påbörjades, hade 33 procent av svarspersonerna hört av sig. Motsvarande siffra för Journalist`05 var 37 procent, för Journalist`99 35 procent, för Journalist`95 39 procent, för Journalist`94 42 procent samt för Journalist`89 43 procent. Det innebär att benägenheten att svara, och att göra det snabbt, har minskat sedan den första undersökningen genomfördes. I samtliga undersökningar har formulären varit omfattande. I 2011 års studie har enkäten dock minskats med några sidor, i syfte att korta tidsåtgången vid enkätens ifyllning. Förhoppningen har varit att på så sätt skapa mer gynnsamma förutsättningar för en ökad svarsbenägenhet.

Svarsfrekvens och bortfall

När undersökningen stängdes den 10 februari 2012 hade 68 procent av svarspersonerna hörts av med ett besvarat formulär, en minienkät eller via telefon, e-mail alternativt brev.

Till JMG rapporterades sammanlagt 138 personer som inte längre var journalistiskt verksamma, antingen för att de bytt bransch, förtidspensionerats, varit långvarigt sjukskrivna eller befunnit sig på en längre utlandsvistelse eller liknande.

Med sista påminnelsen skickades en minienkät, där svarspersoner som avstod från att svara kunde motivera varför de inte ville delta. 174 sådana returnerades. Under arbetets gång har ytterligare ett 70-tal personer hörts av via telefon, e-mail eller brev och meddelat att de avstod från medverkan. Därutöver har 28 personer varit avflyttade från den senast angivna bostadsadress, varför utskicket kommit i retur.

Bland de personer som motiverat varför de inte ville svara har tidsbrist varit den vanligaste motiveringen, 48 personer, följt av alternativet att man av princip inte deltar i denna typ av undersökningar, 22 personer. Fem personer ansåg att frågorna var för svåra och 2 personer fann dem ointressanta. Misstro mot anonymiteten angavs som skäl av 7 personer. Det har i det här fallet varit möjligt att ange mer än ett svarsalternativ.

Minienkäterna gav tillsammans med övriga kontaktformer att 138 personer kunde definieras bort från det ursprungliga urvalet. Dessa fördelar sig enligt följande:

Bortfall

Ej verksam som journalist	94
Långvarigt bortrest	7
Långvarigt sjuk, pensionerad, eller liknande	9
Avflyttad	28
Totalt	138

Det naturliga bortfallet resulterar i ett nettourval på 2362 personer. Detta är betydligt fler än vad som använts i tidigare studier, vilket beror på att bruttourvalet utökats från 2000 till 2500 personer. Samtidigt har färre bortfallsenkäter skickats in, jämfört med tidigare år. Journalist 1999 hade ett nettourval på 1873 personer, urvalet för 1995 års undersökning var 1649 personer, för 1994 års undersökning 1597 personer. I den första undersökningen 1989 var nettourvalet 1453 personer.

Urval och svarsfrekvens:

Bruttourval	2500
Naturligt bortfall	138
Nettourval	2362
Svar	1414
Svarsfrekvens (netto)	59,9 %

Undersökningens slutliga svarsfrekvens, beräknad på nettourvalet, blev 60 procent. Denna siffra är något högre jämfört med de båda senaste undersökningarna från 2005 respektive 1999. En bidragande orsak är att det gjorts fler påminnelseutskick i samband med 2011 års undersökning, vilket innebär att 2011 års undersökning har omfattat totalt tio utskick, medan 2005 års studie omfattade fem utskick och övriga studier fyra utskick. Den lägre svarsfrekvensen år 1999 kan också ha sin orsak i att undersökningen då drabbades av ett tekniskt fel. Genom att räkna det antal kryss eller andra markeringar som svarspersonerna skall göra då formuläret besvaras går det att få ett mått på hur omfattande frågeformuläret är. Siffran är dock ungefärlig då det i vissa fall finns en frivillig möjlighet att kryssa för mer än ett alternativ. I Journalist 2011 fick respondenterna ta ställning till och kryssa för cirka 315 alternativ. Det innebär att 2011 års undersökning är något mindre omfattande, sett till antalet ställningstaganden som respondenterna har behövt göra.

Svarsprocent

År	Svarsprocent	Antal ”kryss”
2011	60	ca 315
2005	59	ca 458
1999	57	ca 492
1995	60	ca 398
1994	67	ca 412
1989	59	ca 475

Representativitet

Omkring 8 700 av SJF:s medlemmar är män och 8 600 är kvinnor, vilket innebär att förbundets medlemsgrund består av hälften män och hälften kvinnor. Fördelningen mellan män och kvinnor är också densamma bland de journalister som har besvarat 2011 års enkät, dvs. 50 procent män och 50 procent kvinnor.

Kontroller mot SJF:s uppskattade fördelning på olika medieföretag visar på en i mångt och mycket god överensstämmelse mellan populationen – förbundets medlemmar – och gruppen av svarspersoner. Undersökningens representativitet får därför anses vara mycket god.

	Fördelning SJF	Fördelning Journalist 2011
Dagspress (inkl. gratistidningar)	41	42
Sveriges television, Sveriges radio, Utbildningsradion	16	17
Privata etermedier	5	4
Frilansjournalister	12	15
Övriga	26	22
Summa	100	100

Kodning/scanning

Kodningen av varje enskilt formulär omfattar cirka 315 siffror samt närmare tjugo variabler där svarspersonen kan ha svarat i löpande text. Överföringen av svaren till en datamängd har gjorts med hjälp av scanning av Kinnmarks Information. Totalt har närmare en halv miljon siffror matats in i ett statistikprogram. Gentemot denna statistikmängd har sedan ett slumpvis urval av enkätformulären kontrollerats. Inga fel har kunnat konstateras på detta sätt, varför det finns goda skäl att tro att scanningen håller god kvalitet.

Undersökningens kvalitet

Enkätundersökningen Journalist 2011 genomfördes under perioden oktober 2011-februari 2012, bland ett nettourval av 2362 medlemmar i Svenska Journalistförbundet. Av dessa sände 1414 personer, 59,9 procent, in besvarade formulär. Enkätformulären har därefter scannats och överförts till datamängd. Kontroller av kodning och gentemot andra data om den svenska journalistkåren tyder på att undersökningen håller god kvalitet.